19

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
TRADENS

COMPENDIOSAM ET CLINICAM PRAXIN INFLAMMATIONUM CUM CAUTELIS,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

N. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI HEREDE &c. &c.

SUB PRÆSIDIO

N. FRIDERICI HOFFMANNI,
D. D. EJUSD. ET PHILOS. NAT. P.P. ORDINARII,
POTENT. REGIS BORUSS. CONSILIARII ET ARCHIATRI h.t. DECANI,

PRO LICENTIA

Summos in arte medica honores juraque & Privilegia
DOCTORALIA more majorum, legitime aſſumendi
d. Januarii, Anno Salutis MDCCV.
IN AUDITORIO MAJORI,
horis ante & pomeridianis,
Publico eruditorum examini ſubmittit

LUDOVICUS HACK, von Anckerau/
Bucho-Fuldenſis, Medicinæ Practicus Viennenſis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ. Typis JOHANN. GRUNERI, Acad. Typogr.

PRÆFATIO.

PLures mortalium extinguuntur vel febre vel inflammatione. Febris eſt quaſi inflammatio corporis univerſalis; inflammatio vero febris eſt particularis, quamvis & ſucceſſive reliquum totum corpus in conſenſionem pertrahat. Citiſſime hi affectus necare ſolent homines, ſanos antea & valentes; utpote operatio ignis & caloris perpetuo eſt celerrima. Chronici morbi, quia æſtus & caloris diuturni ſunt expertes, diutius perſiſtunt & corpus affligunt, nec tam cito interficiunt. Ex quo intelligitur calorem ſi ex-

ceſſivus ſit, vitæ eſſe infenſisſimum. Verum enim vero dicendum & hoc eſt, calidos & igneos morbos id habere commodi, quod non tanta egeant opera & difficili methodo, vel remediorum copia, quam chronici: ſed profecto ſimplicisſima eſt via & methodus perpaucis & ſimplicisſimis remediis & temporis expectatione iis medendi. Quin imo ita comparata eſt peracutorum affectuum natura, ut motu hoc intenſo ſe ipſos ſanent & reſtituant corpus ſine ſingulari medica ope. Et ibi maxime valet illud Hippocraticum: Natura, motu nempe & calore inſtructa, optima morborum medicatrix eſt. Accedit & hoc, quod hi morbi accurate ſervent ſua tempora, quibus vel ad mortem, vel ad ſalutem tendunt, unde Critica vocantur; qualia in morbis chronicis non deprehenduntur. Tametſi vero methodus medendi hiſce affectibus non adeo ſit difficilis: nihilominus vera pluribus eſt incognita. Conſtitui in præſentiarum breviter & aphoriſtice exponere & tradere ea, quæ ſub certa & conſtanti experientia vidimus ſanationi horum morborum accommodata. DEUS ſecundet laborem!

DE

DE PERIPNEUMONIA

OBSERVATIONES.

I.

INflammatio pulmonum, quando ſummam tantum pulmonis partem inſedit, inſtar eryſipelatis, minus periculi alit: quo profundior, eo periculoſior eſt.

II. Pulmo mirifice infarcitur ſanguine, & ab eo diſtenditur, unde magna reſpirationis difficultas & pectoris oppresſio, cum metu ſuffocationis & expectoratione impedita, adeſt; Succedit quoque delirium cum facie rubicunda; quia ſanguis ad caput cerebrumque declinatur, unde truces feroceſque oculi apparent.

III. Quo reſpiratio eſt facilior & expectoratio liberior, eo minus periculi adeſt; malum ſignum præbet diarrhœa, vel urina copioſa.

IV. Solvitur hic morbus plerumque ſeptimo die largo ſudore & expectoratione, quandoque etiam hæmorrhagia.

V. Frequens eſt vere & hyeme, quandoque etiam epidemia, eademque corpora, quæ ſanguine glutinoſo abundant, maxime adoritur. Solet etiam familiaris eſſe iis, qui lauto delicatoque victu utuntur, eademque ſæpius exoritur, ſi corpus vehementi motu calefactum gelido potu vel aere refrigeratur.

VI. Senibus ob debilitatem valde infenſa eſt, & lethalis, nec non iis, qui polypoſas concretiones in pulmonibus habent: quique pereunt hoc morbo, plerumque nono die moriuntur, idque ſuppreſſa expectoratione.

VII. Diſſecto cadavere, pulmones mirum diſtenti, inflati, duri & infarcti craſſo ſanguine apparent, & injecti aquæ ad fundum delabuntur.

CURATIO.

Verſatur in eo, ut pulmones quam citisſime infarctu ſanguinis liberentur, quod commodisſime fit I. per Venæſectionem.

II. Materia intra pulmones detenta, reſolvatur & per inſenſibilem tranſpirationem & blandam diaphoreſin diſcutiatur, quo facit pulvis ſequens cum apposita mixtura diaphoretica: Recipe antimonii diaphoretici, ſive ceruſſæ antimonii, mandibularum lucii piſcis, dentis hippopotami, lapidum cancrorum, ana drachmam unam, nitri purificati drachmam ſemis, cinnabaris nativæ grana decem, miſce, fiat pulvis, doſis eſt ſcrupulus unus, addi etiam poteſt ſperma ceti. poteſt ſumi ſingulis quatuor horis cum aqua florum ſambuci, vel emulſione amygdalarum aut ſemine papaveris.

CAUTELÆ.

I. Venæſectio non modo in juvenili ſed & ſenili ætate hoc in affectu optima eſt, & ſecundum vehementiam morbi repetenda, præſertim ſi corpus plethoricum ſit. Emittendus vero ſanguis eſt ſimul & ſemel, ſatis largiter, facto amplo foramine, & quidem melius in latere oppoſito, in lecto, præcedente & ſubſequente blanda diaphoreſi per infuſum veron. vel ſcord., ita enim ſanguis fluidior factus facilius reducitur in ordinem.

II. Poſt

II. Poſt venæſectionem ad ſudorem blandum, ſub quiete tamen, corpus diſponendum eſt, idque commode præſtari poteſt ſequenti mixtura, quam optimam deprehendimus: & talis eſt. Rec. aquæ card. benedicti, ſcabioſæ, flor. ſambuci flor. acaciæ ana unciam unam ſemis aquæ theriacalis unciam ſemis antimonii diaphor. drachmam unam, mixturæ ſimpl. diaſcordii Fracaſtorii ana drachmam ſemis, ſyr. papav. rhæados drachmas tres. detur tribus vicibus.

III. Reliquum tempus curationis pulvere præcipitante nitroſo cinnabarino & mixtura ſimplici aut ſpiritu nitri dulci conſumi poteſt.

IV. Anodyna, tam externe quam interne, in ſenibus, & ubi profundior eſt inflammatio, difficilisque reſpiratio, cautiſſime danda ſunt, facile enim accedit delirium & expectorationis ſuppreſſio: circa diem vero criticum ſeptimum inſtar veneni ſunt. Si vero dolor valde eſt acutus, ætasque eſt juvenilis, diaſcord. cum diaphoreticis mixtum, præſertim ſub morbi initiis, excellens eſt remedium.

V. Externe oleum hyoſciami cum unguento altheæ camphorato & ſpiritu ſalis ammoniaci mixtum, coſtis inunctum, præſertim ſub gravi dolore, egregium eſt: caute vero offerendum eſt ſenibus, & qui habent difficilem expectorationem. Quandoque etiam utilis eſt ſpiritus vini camphoratus, cum croco mixtus externe, dum inflammationem impedit: ſed videndum eſt, ne nimium calorem excitet.

VI. Ad juvandam expectorationem ſequens elect. valde proficuum eſt. Rec. olei amygdal. dulcium unciam ſemis, ſpermatis ceti drachmam ſemis, ſacchari canti unciam j. olei aniſi, ligni ſaſſafras ana guttas ſex M. doſis drachma j.

VII. Quantum fieri poteſt bibat ſemper æger calide & quidem decoctum cornu cervi cum ſcorzonera radice glycirrhizæ ſem. fœniculi.

VIII. Die ſeptimo, ſicuti omnis inflammatio, ita peripneumonia, quando feliciter res ſuccedit, ſolvi ſolet, hinc circa illud tempus in quiete ſervandum corpus eſt, non obruendum cibis, nec ulla ſtimulantia aut anodyna, vel externa refrigerantia permittenda.

IX. Quemadmodum in omni inflammatione, ita in hac, omne regimen calidum & inæquale, præſertim quoad lectum & hypocauſtum eſt vitandum, laudatur autem temperatum.

X. Purgantia ſicuti in principio omnis inflammationis: ita & in peripneumonia valde ſunt inimica, quorſum etiam ſpectant clyſteres acres.

DE PLEURITIDE SPURIA.
OBSERVATIONES.
I.

DIffert peripneumonia a pleuritide, ſive vera pleuritis a ſpuria, dum in illa affectus eſt pulmo, in hac pleura & muſculi intercoſtales ibi ſtagnat ſanguis, hic ſerum acre, ibi eſt dolor obtuſus gravativus, hic acutus: ibi pulſus vehemens, hic magis durus: ibi magnum periculum vitæ, hic non adeo formidandum, ibi vehemens, febris, hic mitior, ibi ſputum cruentum, hic tusſis magis ſicca: & pleurititis ſpuria mala adminiſtratione facile cedit in empyema, phthiſin & hecticam.

II. In utraque inſidet tuſſis, febris & dolor lateris & expectoratio difficilis, & cum malum nil niſi rhevmatiſmus ſive arthritis ſit intercoſtalis, hinc venæſectio, niſi urgeat plethora, non neceſſaria, ſed ſufficiunt hic ſola

dia-

diaphoretica, uti liquor noſter bezoardicus ſuperius deſcriptus, pulveres præcipitantes cinnabarino-nitroſi: externe vero egregium eſt emplaſtrum Vigonis cum mercurio crudo, addito croco, camphora, oleoque hyoſcyami.

CAUTELÆ.

I. Si lympha eſt nimis acris & tuſſis vehemens, pillulæ ſtyracis circa noctem ſunt adſumendæ; emulſiones quoque ex pinearum nucleis recentibus, ſemine cardui Mariæ cum decocto cornu cervi, egregiæ ſunt.

II. Quando 14. die tuſſis non ceſſat, indicium eſt empyematis futuri, & tunc externe balſamum ſulphuris cum oleo lini paratum, admixta camphora, egregium eſt.

III. In principio pleuritidis ſpuriæ ſpiritus vini camphoratus cum opio, croco, oleo nucis moſchatæ deſtillato mixtus, externe tutiſſimus eſt.

DE INFLAMMATIONE VENTRICULI ET INTESTINORUM.

OBSERVATIONES.

I.

FRequens hic adfectus, ſed parum cognitus Medicis, a quibus deprehenditur raro, idem maxime periculoſus. Sub hoc ardor & dolor vehementiſſimus circa ſcrobiculum cordis, ſitis, conatus ad vomendum, extremorum frigus & internus æſtus, anxietas maxima ab aſſumptis, ſive liquidis, ſive ſolidis ægros maxime fatigant, talesque læduntur maxime a frigido potu.

II. In graviore malo accedit ſingultus, deliquium animi, corporis inflatio, & frequens per intervalla limpidi liquoris in os regurgitatio.

III. Fit plerumque a potu frigido corpori valde calefacto immiſſo, item a gravi iracundia, præſertim ſuppreſſa, & cibo mox ſuperingeſto: ſæpiſſime autem fit a vene-

venenis corroſivis & cauſticis, vomitoriis & purgantibus acribus, præſertim ſi potus frigidus ipſis adjiciatur, item ſi in febre acuta, vel poſt iram, forte emeti cum datur.

IV. Quandoque febribus ardentibus & bilioſis, item cholerico morbo, inflammatio duodeni & partis pancreatis, quæ jacet juxta duodenum, adſociatur, quando comitem habet icterum, tunc a cholodocho ductu, inflammatione conſtricto, bilis regurgitat ad ſanguinem.

V. Oeſophagus quoque nonnunquam inflammatur, idque fit in malignis morbis, dyſenteria, febribus bilioſis, venenis aſſumptis, & tunc ſentitur æſtus maximus in faucibus & dolor ſecundum longitudinem dorſi, & mox regurgitare ſolet potus aſſumptus ad os, inflammantur vero inteſtina, plerumque in paſſione iliaca, dum ob herniam incarceratæ fœces per inteſtina non poſſunt tranſire, interdum etiam in graviſſimo dolore colico.

VI. Signa inflammationis inteſtinorum ſunt tormina acutisſima, & contractiones dolorificæ circa umbilicum, alvi conſtrictio firmisſima cum febre, vigilia, extremorum frigore, interno ardore inſtar prunæ candentis, ſingultu.

VII. Hæc inflammatio quo levior, & quo magis eryſipelatis inſtar ſummæ parti membranarum inhæret, eo major ſpes eſſe debet curationis. Si profundior inſedit, corpusque cacochymicum corripuit, majus periculum & promtior ad ſphacelum interitumque tranſitus eſt.

CURATIO.

Intentio curativa eo maxime dirigenda, ut blanda diaphoreſi ſucceſſive diſcutiatur inflammationis materia, deinde ardor, nimiusque dolor contemperetur: cui ſcopo idonea ſunt ſequentia:

I. Re

I. Recipe ſpiritus nitri dulcis bene præparati unciam ſemis, camphoræ grana ſex, ſpiritus CC. drachmam unam. miſce: doſis guttæ XX. vel XXX.

II. Recipe pulveris Marchionis drachmam unam, nitri purificati grana ſex, theriacæ cœleſtis granum unum. Miſce fiat pulvis, dividatur in tres partes.

III. Rec. Spiritus vini camphorati uncias duas olei nuciſtæ deſtillati unciam ſemis, balſami peruviani drachmam unam, croci ſcrupulum unum: ſolve & filtra, quo linimento externe pars affecta calide foveatur.

CAUTELÆ.

I. Si plethoricum eſt corpus, in principio ſtatim venæſectio juvat, cavendum autem ab ea penitus eſt, ſi extrema frigent, ſi pulſus eſt debilis & languidus, ſi vires ſunt dejectæ, & malum jam increvit, neque conducit tunc, quando inflammatio nata fuit a cauſa externa, venenis &c.

II. Vitanda ſunt vinum, omnia ſpirituoſa, frigida, acria, acida, purgantia & conſtringentia, opiata quoque majori in doſi, hæc enim omnia inflammationem augent, & ad ſphacelum diſponunt. Potus aſſumendus eſt tepidus, nec nimis calidus, neque frigidus, doſi vero parciore.

III. Si a corroſivo veneno malum oritur, lac cum oleo amygdalarum dulcium, ſed tepidum, magna in quantitate hauriatur. Præſtat in omni inflammatione primarum viarum per clyſteres alvum ſervare apertam.

IV. Si inflammatio ventriculi jungitur morbillis, purpuræ, petechiis, &c. cave a medicamentis vel modice acribus, ſtimulantibus, acidisque, ſpirituoſis quoque. Cremor hordei, juſcula avenacea, gelatinæ omnium ſunt

optimæ, præſertim ſi a manifeſta acrimonia prima in regione contenta, ſuſcitetur malum.

VI. Reſpiciendum maxime eo eſt, ut corpus conſervetur in debita quiete, leni calore, blandaque diaphoreſi, atque ſudore, fugere etiam oportet talem omnes animi perturbationes, quæ ſub hoc malo veneni inſtar nocent.

DE ANGINA.

I.

Angina eſt inflammatio muſculorum tam laryngis quam pharyngis. Si laryngis muſculi laborant, difficilior reſpiratio eſt; ſi pharyngis, deglutitio. Et hæc eſt vera angina, & cognoſcitur ex ardore in faucibus, dolore, tumore faucium, deglutitionis & reſpirationis difficultate, lancinatione in deglutitione, collum porro rubet ac tumet, facies, lingua inflatur & obſcure rubicunda cernitur & dolor usque ad cervicem ſeſe extendit.

II. Alia eſt angina ſpuria & pituitoſa, hæc magis extrinſecus adparet cum tumore glandularum & minori periculo. Fauces ſcatent multa acri pituita. Scorbuticos & qui catarrhis ſubinde exercentur, corripit, idque tempore inprimis autumnali. Surgit plerumque etiam febris catarrhalis.

III. Differt quoque angina ab aphthis ſive puſtulis ardentibus in lingua & faucibus. Neque etiam angina vera confundi debet, cum ſpaſmo fauces conſtringente, & reſpirationem ſufflaminante, qui hyſtericis familiaris eſt.

IV. Notandum quod angina & vera & ſpuria plerumque epidemici affectus ſint. Aphthæ ſymptomata

ta ſunt cum ſeroſa inflammatione faucium ſæpiſſime febrium ardentium, bilioſarum, malignarum, catharralium, epidemicarum, variolarum, morbillorum, dyſenteriæ, ventriculi & oris inflammationis, vel etiam ſi diarrhæa nimis cito ſupprimitur in febribus, alvusque conſtricta eſt: vel ſi excretiones eryſipelaceæ, nonnullis ſubiectis ſcorbuticis conſuetæ, ceſſant vel ſupprimuntur.

CURATIO.

Quoniam angina vera a ſtagnatione ſanguinis fit, glanduloſa vero inflammatio faucium a valde acri erodente lympha; utique in priore edocetur, ut ſanguis diſcutiatur, in poſteriore ut acredo lymphæ demulceatur, ſerumque divertatur per alia loca.

I. In angina itaque vera venæ ſectio ſtatim in brachio, ſub lingva altero die inſtituatur.

II. Ante omnia alvus aperiatur & clyſter ſtimulans applicetur.

III. Camphora cum nitro mixta omne punctum abſolvit, poteſt ſpiritus nitri dulcis cum pauco camphoræ miſceri, & addi aliquid de eſſentia croci, & ſpiritu Buſſii,

IV. Cataplaſma ſequens in omni inflammatorio faucium affectu egregium eſt. Rec. Nidum hirundinum cum ſtercore numero unum, herbæ cardui benedicti, ſcordii, ana manipulum unum, florum meliloti, ſambuci, ana pugillos quatuor, ſeminis dauci, anethi, theriacæ unicam ſemis, croci drachmam unam, camphoræ drachmas tres, coque in aqua florum ſambuci.

V. Ubi faucium eſt inflammatio, oriſque ſunt ulcuſcula, ſequens gargariſma uſui erit. Rec. Radicis altheæ unciam unam, herbæ ſalviæ, prunellæ, ana manipulum unum, florum ſambuci pugillos tres, ficus pin-

gues numerò X. paſſularum majorum uncias duas, radicis glycyrrhizæ drachmas ſex, coque in ſufficienti quantitate aquæ communis, colaturæ poteſt addi nitrum purificatum.

CAUTELÆ.

I. In angina vera poſt venæ ſectionem & ſudoriferum externe ſpiritus vini camphoratus cum eſſentia croci & caſtorei mixtus applicari poteſt, quod valet etiam quando a ſpaſmo faucium fit in hyſtericis conſtrictio.

II. Quando faucium ſubſtantia glanduloſa eſt inflammata, pulvis D. Præſidis præcipitans nitroſus ſubjunctis laxantibus vel pillulis polychreſtis, vel infuſo ex rhabarbaro, foliis ſennæ, paſſulis & tartaro compoſitum erit optimum. Externe emplaſtrum meliloti cum croco & balſamò peruviano mixtum convenit.

III. In aphthis externe commodiſſimum eſt adhibere linimentum paratum ex mucilagine ſeminis cydoniorum cum aqua roſarum, ſambuci, ſpermatis ranarum, addi poteſt crocus mel & parum nitri.

IV. Inter gargariſmata merito debent exulare omnia acria, omnia conſtringentia, omnia frigida & ſpirituoſa. Si vero inflammationi jungitur in ſcorbuticis magna putredo & fœtor oris, tunc ſpiritus vitrioli gargarismatibus infuſus vel quandoque etiam pro re nata, ſpiritus ſalis ammoniaci adhiberi poſſunt.

V. Pediluvia in omni faucium affectu, derivando ſanguinem & humores verſus inferiora, laudatiſſima eſſe ſolent: ſi inflammatio putredinoſa ſcorbutica diu vexat, eſſentia ſuccini cum tinctura antimonii acri, li-

quor

quor cornu *cervi* ſuccinatus, idem pillulæ noſtræ purgantes polychreſtæ in vſum vocari debent.

VI. Videndum in inflammatione acuta & ardente faucium, num ægri poſſint ferre gargariſmatum injectionem per ſyphonem, quandoquo enim hoc motu malum exaſperatur dolorque & inflammatio augetur.

DE PHRENITIDE.

OBSERVATIONES.

I.

PHrenitis eſt inflammatio membranarum cerebri, quæ ſeſe manifeſtat delirio feroci cum oculis rigentibus fulgentibusque, febre ardente, vigiliis aſſiduis, rubore faciei, & arteriarum vehementi circa tempora pulſu. Differt phrenitis a mania, quod illa ſit affectus acutus & ut plurimum febrium ſymptoma valde periculoſum: mania vero malum chronicum ſine periculo & febre.

II. Omnibus inflammatoriis febribus, peripneumoniæ, variolis, morbo Hungarico & ardentibus bilioſis facile accedit phrenitis eademque viris magis familiaris quam fœminis, juvenibus quam adultis. Præcedere ſolet intolerabilis capitis dolor, pulſatio interna in capite, urina copioſa turbida & alba, pedum frigus, corporis rigor, oculorum ferocia, pulſus parvus & rarus, potus parcus, vigiliæ diuturnæ & ſubſequi ſæpius ſolet vel nimium calidorum, vel nimium opiatorum dictis in morbis abuſum, deſinit in convulſionem & tertio die plerumque eſt fatalis. Sequitur etiam ictus & percuſſiones capitis periculoſas.

III. Terminatur ſalutaliter per narium hæmorrha-

rhagiam; per largum ſudorem, qui tamen eſſe debet cum febrls & pulſus remiſſione,quandoque ceſſat, ſomno profundo oborto, ſed remittere etiam debet calor. Stillicidium ſanguinis ad paucas guttas in continuis febribus, circa quartum vel ſeptimum diem, in morbillis, in variolis, malignis prænunciat ut plurimum phrenitidem ſubſecuturam.

CURATIO.

I. Curatio hujus periculoſi affectus verſatur in eo, ut ſangsiuni congeſtio a capite avertatur, & quaſi ad interiora derivetur.

II. Ut ſtaſis ejus in membranis cerebri impediatur. Ex medicamentis commendatisſima ſunt, quæ ex nitro & camphora conſtant. Rec. nitri purificati ſcrupulum unum, camphoræ grana tria, cinnabaris nativæ grana X. miſce, offeratur ſingulis tribus horis. Externe pulmo calidus vituli capiti raſo applicetur, vel ſpiritus vini camphoratus cum oleo ligni rhodii & eſſentia caſtorii mixtus ſedulo admoveatur collo & nuchæ.

III. Delirium phreniticum avertunt alvum aperientia, inter quæ egregium locum obtinet ſequens remedium. Rec. Auri fulminantis grana X., arcani duplicati drachmas duas, miſce pro una doſi in convenienti vehiculo.

CAUTELA.

I. Venæſectio in brachio, ſi phrenitis eſt ſymptoma febrium, caute, vel nunquam adminiſtranda, poteſt autem ex ſublingualibus, imminente delirio, mitti ſanguis vel etiam more Ægyptiacorum nares ſcarificari. Præſente vero delirio, venam ſub lingua tundere non licet,

licet, partim quod commode fieri nequeat, & ob metum quoque lethalis hæmorrhagiæ. In continuis febribus alvum ſtimulantia, niſi inflammatio in primis viis id impediat, egregie delirium diſſipant, ſed in variolis, morbillis, purpura cavendum ab illis, ſique ante eruptionem hoc malum contingat, ultro ſæpius facta eruptione ſolet ceſſare & applicatio ſpiritus vini camphorati, cum oleo ligni rhodii mixti, laudem meretur.

II. Alvus irritanda eſt clyſteribus ſtimulantibus, ex ſalibus acribus. In omni phrenitidis metu cavendum eſt maxime ab opiatis & narcoticis, præſertim ſi febris fuerit conjuncta maligna & pulſus debilis. Teſtantur obſervationes, ab incauto uſu opiatorum in febribus, mentis alienationem fuiſſe inductam. Quando vero dilirium accidit ex dolorum vehementia, vel a cauſa externa, vel ab humorum acrimonia, tunc emulſiones papaveraceæ & cataplaſmata ex nucleis perſicorum, ſemine papaveris, ſucco roſarum cum oculis cancrorum fluviatilium nitro & ſale egregia ſunt, pedes a frigore defendendi & decoctum cornu cervi acidulatum copioſe & calide offeratur ut corpus ſufficienter humectetur inque continuo madore ſervetur.

III. Cavendum maxime eſt in ſtatu malignarum & catharralium mali moris, ne theriacalia, item diaſcordium Fracaſtorii magna in quantitate adhibeantur, neque diarrhæa ſudoriferis vel adſtringentibus cohibeatur, facile enim ſequitur delirium.

DE OPHTHALMIA.

I.

OPhthalmia eſt inflammatio membranarum oculi, eaque modo periculoſior eſt, modo periculo caret.

Mi-

Minoris utique momenti habetur, ſi tunica tantum adnata mali ſedes eſt, magis terrere debet, ſi & inflammatio profundior & reliquæ tunicæ, præcipue ſcleroris & uvea, ſimul adficiuntur: major enim eſt metus ſuppurationis & ſubſequentis cœcitatis. Inducitur ſæpius non modo a cauſa externa acri, corroſiva, vel aſpera materia illapſa in oculum, ſed etiam ab interna, ebrietate, motu animi fortiori, hæmorrhagia narium ſuppreſſa, vel venæ ſectione conſueta omiſſa, junctus eſt dolor oculorum arduus qui lucis adſpectu augetur.

II. Sæpiſſime ophthalmia eſt epidemia, ſub qua poſitus planetarum & mutationes ſubitas ventorum conſiderare oportet, quæ dum mutationem & inæqualitatem aeris efficiunt, ſanguini & humoribus hinc inde ſtaſin inferunt. A ſcabie, imo tinea capitis retropulſa, vel puſtulis faciei a coſmeticis retrocedentibus, refrigeratione capitis tranſpirationem impediente hoc ſubnaſci ſæpe malum, medicæ loquuntur obſervationes.

III. Attentiorem curam deſiderant, quando rebellis eſt, ſi diu durat, cum hæmicrania jungitur, ſi ſenibus accedit, & glandulæ colli inflatæ & induratæ ſimul ſunt.

IV. Infantes & pueri ſanguine turgidi, quibus vaſa capitis turgent a ſanguine & humoribus, & ad hæmorrhagias narium proclives ſunt, ſæpius corripiuntur inflammatione & acri ex oculis defluxione.

V. Nonnunquam hic affectus eſt periodicus & certis ac ſtatis anni temporibus revertitur.

VI. Ophthalmia merito in veram et notham diſtinguitur, illa eſt magis ſanguinea hæc vero ſeroſa & largiorem lachrymarum effuſionem comitem habet & lippitudi-

tudinem produciti ac malum magis chronicum eſt.

CURATIO.

Abſolvitur iis remediis, quæ ſanguinis & humorum impetum & congeſtionem a capite & oculis divertunt, ſanguinemque in tunicis oculorum deſidentem diſcutiunt. Quem in finem commendari meretur.

I. Hoc purgans: Rec. Mercurii dulcis grana ſex, auri fulminantis diagridii ſulphurati ana grana, tria, extr. panchym. Cr. gr. decem. Poteſt harum pillularum uſus aliquoties repeti.

II. Si ſubjectum eſt plethoricum, temperamentum ſanguineum, ætas juvenilis, & ſanguinis excretionibus corpus asſuetum, ante omnia venæ ſectio vel in manu vel in pede adminiſtranda, aut cucurbitulæ nuchæ applicandæ ſunt.

III. Pediluvia, quibus profunde immerguntur pedes, ad derivandum humorum impetum a capite, efficaciſſima ſunt.

IV. Inter externa laudem meretur ſequens: Rec. Aquæ flor. ſambuci, roſarum, ſpermatis ranarum, aquæ Regin. Hungariæ ana unciam ſemis, magiſterii ſaturni, tutiæ, ana drachmam unam, ſacchari ſaturni grana VI. camphoræ grana duo miſce, applicetur tepide.

CAUTELÆ.

I. Si affectus eſt chronicus & lippitudo ſæpius revertitur, præſertim in infantibus, veſicatoria nuchæ applicata, vel etiam fonticuli in brachiis, ſolatium afferunt præſentiſſimum.

II. Quando minus profunda eſt & in ſumma tan-

tum

tum cute conſedit, & a cauſa externa producta eſt, ſæpius albumen ovi cum aqua roſarum & pauca aluminis quantitate mixtum & bene agitatum omne abſolvit punctum. Vehementer vero ab his, & omnibus repellentibus abſtinendum eſt in ſymptomatica, præſertim ſcorbutica & profundiori.

III. In ſenibus contumaces ophthalmiæ, & cum gravi capitis dolore junctæ ſæpius, non ſine magno emolumento, tractantur cum ſpirituoſis, uti ſpiritu vini camphorato, vel melius Balſamo vitæ noſtro, applicatis hiſce circa ambitum partis affectæ.

IV. Collyria frigide applicata, præſertim ſi urget gravior æſtus in oculis, nocentiſſima ſunt, & non ſemel inde obſervata fuit viſus imminutio & oculorum turbidus aſpectus.

V. Nonnullorum oculi plane recuſant topica, ſive aquea, ſive ſpirituoſa, aut demulcentia ſint, quo caſu in temperato tantum calore pars affecta ſervetur, lucem & ſplendidum colorem fugiendo. Egregii vero uſus eſt ſola tutia cum aqua roſarum & vino in linimentum redacta & inuncta.

VI. Quemadmodum vitriolum veneris parce & caute applicatum cum aquis ophthalmicis præſervat ab acribus defluxionibus: ita hoc & alia acria nocentiſſima ſunt oculis, ubi morbus vel defluxio eos occupat.

VII. In ſcorbutica diuturna & ſæpius repetente ophthalmia, habenda eſt ratio hypochondriorum & ventriculi, unde acidulæ, thermæ, laxantia, ſtomachica, balſamica tunc eximiam locant operam.

VIII. Cavendum eſt ab omnibus fumis, exhalationibus acribus, ſpirituoſis acribus, raphano, allio, ſalinis, ſi-

ve

ve ſint medicamenta, ſive alimenta, a vento quoque ſeptentrionali, maxime omnium vero alvus ſemper lubrica emollientibus & lubricantibus cibis eſt ſervanda, & a lucubrationibus & adſpectu lucis ignis & radiorum ſolarium oculi ſunt defendendi.

DE INFLAMMATIONE HEPATIS.

OBSERVATIONES.

I.

RArior eſt affectus quam peripneumonia, ſed periculoſior, præſertim, ſi non in ſuperficie conſiſtit, ſed profundiorem ſedem habet, inque parte concava exſtat, ubi propter varios ductus in hepar ingredientes & egredientes, vaſa ſanguinea, nervos, ductus biliarios valde ſenſibiles, gravibus ſymptomatibus infeſtus eſt: hæc ſunt ſingultus, vomitus, cardialgia, ardor & dolor fixus ſub ſcrobiculo cordis, verſus latus dextrum, febris, tusſis ſicca, inſpiratio difficilis, alvus adſtricta.

II. Quando in convexa parte eryſipelate hepar affectum eſt, tunc in coſtis ſpuriis lateris dextri dolor gravativus, conſtrictivus & punctorius percipitur cum tuſſi, febre, reſpiratione difficili, & tunc mentiri ſolet pleuritidem ſpuriam facileque cum hac confunditur.

III. Diſtinguitur hepatitis a pleuritide ſpuria dolore & febre ac reſpiratione remisſiori & dolore infra diaphragma, hæc facilius disſipatur & die ſeptimo finitur ſudore; quandoque hæmorrhagia; illa vero, ſi res male ſuccedit, in convulſiones periculoſas abit, vel ſi diutius durat, aliquid hectici vel hydropici ob abſceſſus latentes poſt ſe relinquit.

IV. Obnoxii huic malo ſunt ſanguinei, habitus

corporis ſpongioſi & poroſi, & qui ſolennes & conſuetas naturales aut artificiales ſanguinis miſſiones omiſerunt; maxime vero fit a refrigeratione vel externa vel interna corporis antea intenſius calefacti per potum ſpirituoſum, per ſudorifera, vel balnea, ſpiritus vini abuſum, fit quoque ex vehementi iracundia eaque cohibita, & deſuper ſumpto cibo vel potu frigido: jungitur inflammatio duodeni & ductuum biliariorum item pancreatis cum gravibus ſymptomatibus.

CURATIO.

I. Maxime laborandum eſt, ut blanda diaphoreſi, vel ſanguis, vel alius humor ſtagnans diſcutiatur. Eum in finem blanda, ſed continua, ſub temperato regimine, opus eſt diaphoreſi & diflatione halituoſa, quod poteſt præſtari per bonam mixturam ſimplicem aut noſtram diaphoreticam ſupra propoſitam, aut melius per ſpiritum bezoardicum cum liquore anodyno noſtro minerali mixtum.

II. Interpolari debent ea, quæ fixioris indolis ſunt, quæquæ æſtum ſimul temperant, & dolores mitigant, uti eſt pulvis præcipitans nitroſo cinnabarinus.

III. Utile eſt, infuſum frequenter bibere, veronicæ, ſcordii calide, & loco potus ordinarii decoctum C.C. cum hordeo & ſcorzonera.

IV. Commendari meretur ſequens linimentum contra inflammationes parti affectæ admovendum. Recipe ſpiritus vini camphorati uncias duas, nitri artificialis in aqua florum ſambuci ſoluti drachmam unam, eſſentiæ caſtorei, croci ana drachmam unam ſemis, miſce.

CAU-

CAUTELÆ.

I. Venæ ſectio mox in principio adhibita magnæ plerumque eſt efficaciæ, in progreſſu autem morbi die quarto vel quinto non facile eſt adminiſtranda.

II. Abſtinendum ab omnibus fortioribus ſtimulantibus, ſive purgantia ſive ſint ſudorifera, temperata vero in omni febre inflammatoria optima, nihilominus alvus lubrica ſervanda clyſteribus, & interne ultra arcanum duplicatum & magneſiam non aſcendendum eſt loco ſtimuli.

III. Papaveracea cautiſſime ſunt propinanda, laborioſum plerumque & gravem ſomnum, inſomniis terrificis plenum, nec non anxietates & inquietem efficiunt, quæ membrorum jactatione ſeſe manifeſtat.

IV. Abſtinendum ab omni frigido potu, præſertim ſi ſingultus & diarrhæa complicantur, aut icterus adeſt, ſed præſtat omnia tepide aſſumere.

V. Si in ullo morbo certe in hoc iracundia & gravior animi commotio, inſtar veneni eſt. Plerumque accidit, quod ante huius morbi acceſſionem animus ad præcipites affectus admodum proclivis ſit.

VI. Cavendum etiam ne recidiva fiat, quæ iracundiam & repentinam a morbo refrigerationem neque minus abuſum vini, vel generoſi potus ſequitur.

DE INFLAMMATIONE RENUM ET VESICÆ.

OBSERVATIONES.

I.

Dicitur hic affectus nephritis, & fit ex ſanguine ſtagnante circa renes: ſymptomata ſunt ardor in lum-

bis

bis maximus, mictio difficilis, febris plerumque jungitur ſanguineis item vomitus, alvus adſtricta: degenerat facile, ſi perſeverat, in tabem & hecticam, vias autem urinarias ipſosque renes ad generationem calculorum valde diſponit.

II. Diſtinguendum inter leviorem & profundiorem inflammationem renum eſt, illa minus periculoſa, & magis in partibus muſculoſis reſidet & ſpecies rhevmatiſmi eſt, et pro cauſa ſæpius hæmorrhoides ſuppreſſas agnoſcit: habetur vulgo nephritis pro renum calculo; ſed male. Hæc diuturna, & hecticos affectus relinquit, præcedere ſolet inflammationi renum dolor in lumbis gravativus, mictus paucus & rubicundus.

III. Obnoxii ſunt huic affectui ſanguinei, & qui hæmorrhagiis ſive per anum ſive per nares aſſueti, vel copioſum ſanguinem habent in venis, qui phlebotomia non evacuatur.

IV. Diſponunt ad hoc malum omnia diuretica calida & fortiora, vini & ſpiritus vini abuſus, neque minus balnea & equitatio.

V. Inflammatam veſicam patefaciunt dolor circa regionem pubis cum pondere conſtringens, mictus difficilis, ſtranguria, urina pauca & glutinoſa turbida, teneſmus & lenta febris. Magis familiaris eſt viris quam fœminis, ſenibus quam juvenibus, præſertim hæmorrhoidalibus, aut calculo renum vel veſicæ laborantibus, malum ſolet eſſe diuturnum & difficilioris ſanationis, degenerat quandoque in verum ulcus.

CURATIO.

Horum affectuum ferme eadem eſt, ſed diſtinctio eſt

eſt adhibenda inter principium & progreſſum morbi, utpote ibi venæ ſectio, præſertim in pede, nec non nitroſa cum camphora mixta omne punctum abſolvunt; ſi vero materia purulenta adeſt, decoctum vulnerarium ex urtica mortua, equiſeto, hedera terreſtri, ſemine lycopodii, radice glycyrrhizæ valde eſt proficuum.

CAUTELÆ.

I. Venæ ſectio in pede, præſertim in plethoricis item applicatio hirudinum in hæmorrhidibus obſtructis vel frictio circa anum in diſpoſitis ad hunc fluxum, egregium afferunt ſolamen & præſervant ab hoc malo.

II. Cavendum eſt a lacte, & longe magis ab ejus cura, præſertim in diſpoſitione ad nephritidem vel ad calculum, plethoricis lac nunquam bonum eſt, ſed ſerum lactis optimum.

III. Exterius unguentum Comitiſſæ mixtum cum ſaccharo ſaturni, item unguentum de alabaſtro lumbis applicetur non ſine emolumento. Externe vero oleum terebinthinæ, juniperi, omniaque calida vitanda ſunt, abſtinendum quoque a vino, ſpiritu vini & ab omnibus calidis diureticis. Corpus quoque conſervandum eſt in quiete, multo minus equitatio utilis eſt.

DE INFLAMMATIONE ERYSIPELACEA.

OBSERVATIONES.

I.

ERyſipelas ordinario invadere ſolet ſubito cum horrore vehementi, ſubſequitur magnus æſtus, pulſus vehemens & celer, quandoque etiam poſt horrorem die primo

primo vomitus, laſſitudo corporis, & dolor, tenſio, rubor tumorque in pede, vel in facie. Tertio autem vel quarto die plenarie eryſipelas partem occupat. Si pedem adoritur, in ejus latere glandulæ iliacæ tument, dolent & inflammatæ ſunt.

II. Quandoque eryſipelaceæ febres ſunt epidemicæ & mali moris, faciem plerumque in plethorico cacochymicis occupant cum dolore capitis, affectu ſoporoſo, & quandoque ad quatuordecim dies extenduntur, inter quod tempus per inſenſibilem tranſpirationem, vel ſenſibilem diaphoreſin finiuntur.

III. In ſenibus eryſipelas, ſi ſæpius revertitur, præſertim ſi cacochymici fuerint, tandem eo moriuntur, febre, delirio vel affectu ſoporoſo ſuperveniente.

IV. Retroceſſio ejus, vel veſicularum eruptio ſæpius funeſta eſſe ſolet.

V. Subnaſcitur ex cruditatibus primarum viarum, iracundia, tranſpiratione prohibita, præcedente terrore, amat maxime corpora cachectica & cacochymica.

CURATIO.

Perficitur quando ſerum linoſum acre in tubulis minimis & poris cutis ſtagnans diſcutitur, cruditates viſcidæ in primis viis abſterguntur, & ardor ſanguinis temperatur. His indicationibus reſpondent ſequentia:

I. Pulvis præcipitans nitroſus noſter detur interpolato uſu ſpiritus noſtri bezoardici.

II. Clyſtere alvus aperiatur. Interne vero ad eam aperiendam cōmodum eſt, decocto tamarindorum mannato uti, quando illorum uncia una cum quatuor unciis aquæ

aquæ& unciis duabus mannæ leniter decoquitur, addendo cremoris tartari dimidiam drachmam pro una doſi.

CAUTELÆ.

I. Venæ ſectio caute inſtituenda eſt, præſertim jam morbo præſente, periculum enim eſt, ne retrocedat malum, vel ejus expulſio inhibeatur, in plethoricis tamen & robuſtis corporibus uſum quandoque habet, ſed poſt eam propinetur temperatum diaphoreticum cum regimine.

II. In facie ſi conſiſtit, mali moris eſt, præſtat abſtinere ab omnibus topicis liquidis, & internis tantum inſiſtere.

III. Ex improvido uſu topicorum, adſtringentium, unguentorum, cataplaſmatum exulceratio, vel ſphacelatio quandoque obſervata fuit. Tutiora ſunt ſicca, pulveres ex farina fabarum, camphora, myrrha, croco, floribus ſambuci compoſiti.

IV. In eryſipelate diuturno, ſcorbutico, cacochymicis corporibus diu ſæpe protrahitur cura, & ad defendendum ſphacelum, præſertim ſi membrum refertum eſt veſiculis, & flacceſcit, linimentum ſupra titulo de inflammatione hepatis contra inflammationes commendatum, emolumento erit.

V. Cave ne in ſoporoſo affectu, qui quandoque ſymptoma eſt eryſipelatis, calida & volatilia adhibeas, efficiunt enim gravium ſymptomatum acceſſiones.

DE INFLAMMATIONE UTERI.

OBSERVATIONES.

I.

INflammatur uterus ſæpiſſime in puerperis cum grauiſſima febre continua, cui, quando complicatur delirium, præſens vitæ adeſt periculum.

II. Naſcitur adfectus a ſuppreſſis lochiis; cauſam præbent terror, refrigeratio, ira & tormina ac pathemata abdominis ſpaſmodica.

III. Quando menſes nimium profluunt, & ſtypticis tam internis, quam externis ſanguis repente ſiſtitur. inflammatio accedit, & ex hac ſæpius apoſtema cum maximo dolore & ſubſequente hectica.

CURATIO.

I. In ſuppreſſis lochiis venæ ſectio eſt in pede utilisſima.

II. Pulveres bezoardici, nitroſi nec non liquores diaphoretici temperati, ut ſpiritus noſter bezoardicus cum anodyno minerali mixtus in uſum trahantur.

CAUTELÆ.

I. Nocentisſima ſunt omnia calida pellentia, myrrhata, ſuccinata ad promovendum lochiorum fluxum, ſed potius febri, dolori & ſpaſmo eſt reſiſtendum.

II. Caſtorina refracta doſi ſemper commiſceantur remediis.